

apokrif

Hálózati kiadvány,
papírformában nem
hozható forgalomba.

© 2008 – az *Apokrif*
szerzői és szerkesztői

Sipos Anna műve

Tartalom

apokrif

irodalmi folyóirat

megjelenik: ritkán

I. évfolyam 2. szám

2008. szeptember

Főszerkesztő

Nyerges Gábor Ádám

Olvasó- és tördelő- szerkesztő

Tarcsay Zoltán

Szerkesztő

Török Sándor Mátyás

Spiritus rector

Fráter Zoltán

Szerkesztőség

1052 Budapest,

Vitkovics Mihály u. 7. IV/1.

(1) 318 8350

(70) 578 3398

apokriflap@gmail.com

magyar-irodalom.elte.hu/apokrif

Megjelenik 200 példányban

A kiadvány jelképes ára 250 Ft,

melyet a szerzők jutalmazására

fordítunk.

Aldásos zsákutcák 4.

Török Sándor Mátyás

Paul Verlaine: Szenvedő szonett;

Őszi baj nyom 7.

Tarcsay Zoltán

Esti Kornél másik éneke; Melyben lekési a

villamost; Elege lett 10.

Evellei Kata

Werther's Original; A közelítő 16.

Smid Róbert

Ulysses 17.

Vass Norbert

Gitárok könyve 7,24: Jónás

Woodstockban 19.

Németh Tamás

Apotheosis 24.

Török Sándor Mátyás

Feladvány 26.

Gervai Gábor

Szimpla. Kör. Fény 29.

Nyerges Gábor Ádám

Shakespeare; Kasszandra;

Tapintsál ügy 30.

Kiss Anna

Vízió 33.

Tarcsay Zoltán

Jogsértés történet 36.

*E számunkat Juhász Eszter
fotográfiai díszítik.*

Aldásos zsákutcák

Az Apokrif szerkesztőségébe érkező írások java intertextuális. Természetesen ebben nincs is semmi meglepő, tekintve, hogy a kortárs irodalomban is nagy divat a *szövegközöttség*, adaptáció vagy újraértelmezés.

Nyilván sokat elárul egy nemzedékről, ha feltűnően nagy mennyiségben nyúl vissza az elődei munkásságához: lehet ez nosztalgikus vágyódás a régi szép idők és időközben (joggal) felmagasztalt irodalmi hősök iránt, a *poeta doctus*ok újbóli előretörésének jele (olyannyira, hogy az olvasónak sokszor az az érzése támad, hogy érdekesebb lenne talán az írások esetleges lábjegyzetanyagát megjelentetni a művek helyett), vagy bizonyos esetekben az útkeresés velejárója, az egyediség és önbizalom hiánya, netán egyszerű, elsablonosodott irodalmi sikerrecept. Az igazság valószínűleg mindezeket a lehetőségeket magában foglalja, a magyarázatok keresése azonban még nem változtat a tényen: napjaink művei közt alig találni olyat, amely egyetlen szavával sem utal valamilyen már réges-rég megírt, kiírt, esetleg túlírt témára vagy hangulatra.

Persze az igényes szövegközötti kommunikáció működési elve azért nem ennyire egyoldalú: a szerző kölcsönöz ugyan egy-egy szókapcsolatot vagy sort, de úgymond cserébe változtat is, új fénybe helyezi, jó értelemben véve kiforgatja magából a már ismert frázisokat. És valljuk be, nehéz is elkerülni a szállóigévé nemesült kifejezéseket; a magyar (és persze minden) nyelv jelentős része már irodalmilag levédett ha nem is el-, de felhasznált; bizonyos szövegekben elhíresült szavakból, szókapcsolatokból, kifejezésekből áll. Példának okáért a *vadon* szót ma már irodalmi szövegben csak József Attila-i vonatkozásban lehet leírni, kétféleképpen: *a)* (nagyjából) abban az értelemben, ahogy elhíresült (ti. az *ifjúság*, *zöld*, *szabad* és *örök* fogalmak társaságában) vagy *b)* pontosan az előbbi jelentéskörhöz képest valamilyen más értelemben. A viszonyítási alap mindkét esetben

Áldásos zsákutcák

ugyanaz, bár a kifejezés megkerülhető, József Attila nem. A szépirodalom folyamatos gyarapodásával és irodalmi kincseink számának (reméljük) kiapadhatatlan növekedésével azonban az ilyen, gyakran áldásos zsákutcák száma is folyamatosan nő. A jelenség vizsgálatához mi is szerettünk volna hozzájárulni az Apokrif e számával, mikor úgy döntöttünk, hogy a szerkesztőségbe beérkezett, más szövegekkel beszélgető művekből egy kis csokrot összeállítva az Olvasó számára is betekintést engedünk az egyik, talán a legfiatalabb irodalmi nemzedék egy kisebb (kontroll-) csoportjának intertextuális írásaiba.

Nyerges Gábor Ádám
főszerkesztő

papírformában nem
hozzható forgalomba.

© 2008 – az *Apokrif*
szerzői és szerkesztői

Őszi baj nyom

Az ősz dala:
A sok rinya
Visszatér.
A spleen dukál
Ha már a nyár
Végetér.

Minden halvány
Amint órám
Megcsörren,
Agyam laza
Vérárama

Szétfröccsen,
S bambán, félve
Sziát intek
A tegnapi;
Jön vonaton
Sok monoton
Hétköznap.

Török Sándor Mátyás

PAUL VERLAINE Szenvedő szonett

Sonnet Boiteux

Ernest Delahaye-nak

Ó, mily szörnyűséges, ó, mily nagyon rossz vég ez!
Az nem lehet, hogy szenvedni így is lehet!
Mint mikor egy bánatos állatka elvérez
És végignézi, hogy már semmit se tehet.

London lángol s visít. A bibliai város!
Füst lobban s száll, vörösen égnek a táblák.
És a házak ráncos riadalmukban már most
Úgy borzasztanak, mint ragyás, csöpp asszonykák.
Minden szörnyen szökdös, csipog, csahol s nyávog,
És rózsaszínű homályban sikongatnak
A rettenetes indeed-ek és all right-ok.

Ó, nem ilyen sorsuk volt a mártíroknak,
Sokkal borzasztóbb vég ez, siralmasabb kázus,
Mint ha az ég verné e bibliai várost!

Esti Kornél másik éneke

Nyomás, te dal,
Légy más, de hal
Ne legyél, hanem, csak ha már
Mondom, akkor majd sas madár,
Se-lát-se-hall.

Kapj kőszaróptbe,
Vájj szemet, ná látásod
A pimasza köpte,
Másod...

Cikázz, ne, mint fénycsóva, villám,
Hanem mint tífkos rebbenés a pillán,
Csen lesz ha igazavir, te törj fülekbe,
Mert a vézna suttogás elillám,
De hosszan visszhangzik, mi túrva tör be,
És él egyúrva fülzart, dalol, kantál
Fülkagylódban, feji kurta, görbe
Építményedben, s behatol, plántál.

Te légy most moszkító,
Csipkedve mozdító,
Dünnögő szúnyogfajzat,
Sápatag vérszívó rovar,
Mi fülekbe szúrva ajzat,
S odabenn tovább kavar,
Elméd bográcsában,
Hol fővő brácsád van.

S légy füttyös kedvű sírásó,
Idegen táncoló dallam
A szenvedés lantján: halljam,
Hogy táncolnak a sírástól
Csontváz-forma kárhozottak,
És csörögve tagjaikkal,
Száll a véres altatódal
Erre, hol felriasztottak

Kis dalomat költögető
Álmom víg felhőiből,
Hogy az álom összedől,
S romjain ott öltöget ő
Nyelvet rám: a röpke dal,
Véres lepkeszárnyival.

Melyben lekési a villamost

19. fejezet

– Ordított a szél – szólt Esti Kornél.
– A sárga csilingelés fintorogva húzott el előttem. Fogcsikorgatva. Unottan rugdostam még egy darabig a salak közül kiálló csikkeket, aztán magam is csikorogva odébbálltam. Nem mintha lett volna hova, csupán elkezdtem kószálni a belváros unalmas, sáros macskakövein. Minden lépésnél éreztem, hogy sértődötten nyávognak az úttest elkínzott építőkockái. Kiégett fényreklámok és kopott cégérek mellett baktattam. Üres tekintettel bámultam a port kavargató szél nyikorgatta kocsmajtók tükörképeit a pocsolyákban. Majd felnéztem a megsárgult égboltra. A felhők, mint megfakult barnás tintafoltok fodrozódtak rajta, és ragadós, fekete eső pacázott a háztetőkre. Minden ablak zárva volt. És egyre zárva. Némelyik mögött sejteni lehetett egy-egy rosszalló arcot,

Tarcsay Zoltán

amint a félig húzott függöny mögül méreget mogorván, de lassanként ezek is elenyésztek a mindenre kiülő porban.

Ekkor remény csillant, a süvöltő semmiből kibontakozott egy kecses sziluett. Finom vászonkabátban, terebélyes kalapban, meztelen bokák... áh, egy kirakatbábu. Kopasz. Nincs szeme.

Mintha egy távoli városrészből csilingelést lehetett volna hallani...

Elindultam a végállomás felé. Igaz, fogalmam sem volt, merre van. De mindegy. Villamossal már annyiszor utaztam arra. Gyalog még lehet benne talán izgalom. De nincs.

Mellettem, a kávéházban üveges tekintetek meredtek a folyóiratok címlapjairól a plafonra. Jéghideg feketék aszalódtak az érintetlen csészékben. Cigarettaacsikkek.

Lekéstem a villamost. Nem baj, úgysem volt jegyem. Meg már annyiszor utaztam. Ugyan, mi is van ott? Mire odaér az ember, már el is felejt. Vissza ugyan kevesen jönnek... Ilyenkor, este.

Bolyongtam egy jó ideig. Sok érdekeset, mondhatom, nem láttam néhány hervadt virágon és döglött lovon kívül. De amikor egy ízben felemeltem fejemet egy hosszabb önmérsztő gondolatmenetet megszakítva, szörnyülködve vettem észre, hogy elérkeztem a végállomáshoz! Mondanom sem kell, mennyire meglepődtem. Hogy jutottam ide? Egyszerre rengetegen tolongtak körülöttem. Főleg nők. A férfiak a kijáratot keresték. Lökdöstek. Kiabáltak. Persze elnyomta a zsidongás. Zihálva, kidülledt szemekkel forgolódtam, és csak egyet akartam, görcsös félelemmel: visszamenni. Nem tudtam, hogy hova. De vissza. El. Már egészen fekete volt az ég. Rohantam. Akármerre. Egy elhaló kiáltás hullámszórt mögöttem: „Esti úr!” Női hang. Meg sem álltam. Azaz nem tudom, mikor álltam meg.

Másnap reggel egy pocsolya volt a párnám, a sápadt sárga ég a takaróm, macskakő a lepedőm. Az ósdi ólombetűk pedig már szinte teljesen lekoptak a foltos, hullámos papírról. Elhaló csilingelés.

Elege lett

Esti Kornélnak elege lett a huszadik századelőből egy reggel, úgy tíz óra tájt, ezért gondolt egyet, és átugrott a huszonegyedikbe. Vonattal, aztán gyalog.

Egyik század eleje olyan, mint a másiké, gondolta, mikor körbenézett a nagykorúton. Csak a külsőségek változnak. Az emberek nem. Ebben az évezredben éppúgy fogannak, születnek és pusztulnak el, mint az összes eddigiben. Háborúznak, verseket írnak, ideológiákat hajszolnak és szerelmeskednek. Minek is jöttem.

Unatkozva körbejárta a belvárost. Budapest csak Budapest marad, világégések ide vagy oda. Egy kocsmában soká vizsgálta az öntudatlan arcokat, és elégedetten tapasztalta, hogy a Földgolyó cseppet sem jutott előrébb a hidrogénbombával és a világhálóval. Amikor kitalált a borozóból, hosszan kóválygott az üvegfalú épületek között, olvasgatta a fényreklámokat, tudta, hogy felirataik néhány héten belül már nem jelentenek semmit, majd akaratlanul is egy kávéházba vitte a lába. Így talált rám. Papír volt előttem, pacákkal és sorokkal, leült elém.

– Szóval itt unatkozotatok évtizedekig. Nagyszerű – és egy könyved cigarettapöccintéssel búcsút intett a nagy koroknak. – A divat sosem volt az erősségem. Tudod, barátom – nézett a szemembe néhány sör után –, minden alaknak megvan a maga kora. A novellák hősei mind-mind unatkozó, elvágyódó olvasók narkotikumai. A múlt században Esti Kornélok tespedtek a kávéházakban, utaztak a telehányt vonatfülkékben és az életükért küzdő villamosokon. Esti Kornélok verseit közölték az újságok, és az ő halálhíreiket kiáltozták a képzeletbeli rikkancsok. Azóta rájuk telepedett egy évszázad akadémikus bólogatása, az ódon, bőrkötéses, érintetlen könyvek polcára kerültek a szétolvasott, friss és gyorsan romló áruk polcáról.

– És eddig hol voltál? – kérdeztem álmosan.

Tarcsay Zoltán

– Hol lettem volna? Hát Esti Kornélok ülnek a vörös műbőrfotelokban? Ők írják a termelési regényeket? Ők árulják el az emberiséget? Természetesen külföldön csavarogtam. Vártam a sorom. A korom.

– Mit beszélsz, nem vagy te idevaló. Nézd meg a számítógépeket, a reklámszatyorba csomagolt kultúrát, a világszövetségeket.

– Nézem. És te látod az embereket?

– Nézem. De minél mélyebbre nézek beléjük, annál biztosabban tudom, hogy nincs odabenn semmi.

– Nem csodálkozom. Magadat sem látod. Kábák vagytok, rövidlá-tóak, ezért nem is néztek az orrotoknál távolabbra. Eljött az én időm. A keltegető ideje.

Mélyet szívott a cigarettájába, egy utolsó „zöld pettyes Médiába”, megbontotta nyakkendőjét, kitúrta az ingét. A szomszéd asztalnál négy részeg fiú püfölte egymást. A tévében két szellemi fogyatékos ordított a közönség vastapsa közepette, a csapos azt nézte. A füsttől nem láttunk.

– Sok a dolgom – csapott az asztalra. – Írnom kell. Tudsz kiadót? Mit szólnál, ha összefognánk?

– Nem, nem, elröpült feletted az idő. Nincs többé létjogod ezen a polcon.

– De talán neked van, majd te jegyzed a történeteket, és én leszek a cím, mint a régi szép időkben. A stilizálást is rád bízom. Te fogod erre a századra faragni a szöveget. Tíz hasonlatból egy.

– És száz jelzőből öt.

– Hazaugrom papírért és töltőtollakért, segítesz?

– Fizetünk – rúgtam ki a széket magam alól. – És kérünk két re-túrt a huszadik századba. Első osztály.

Szélsebesen robogtunk a korszakok közötti vasúti pályán oda és vissza.

Werther's Original

Ó jaj, dúsan lepi a fürt fejemet,
van hát, lesz hát mit tépni rajta bőven.
Húsz esztendőm menekül előlem,
húsz évnyi töppedt, ziháló gyászmenet.

Róma sose Róma. Lásd: vak és süket.
E sötét csöndbe hajítom a naplóm,
s összeesem, produkálva a padlón
madár-se-látta röhögőgörcsöket:

mert ott voltam, mikor a depresszió
véres torokkal győzelmet kiáltott,
elsöpörve a hamvas ifjúságot,

ki oly érzelegve hitte: élni jó.

S reádöbbent, hogy vágya semmivé lett,
hogy fáj neki, hogy nagyon fáj az élet!

A közelítő –

A hold meghűlt és most köhög.
A felhők mérges, vad rögök.
Jégkupolájú réteken
töprengve jár a félelem.

Ulysses

Mert feltámadni éppolyan nehéz
Nemes Nagy Ágnes

Azt hiszem, hogy őszintén megvallhatom, mert éveim száma,
lásd, páros,
hogy nem szeretek magamba nézni, helyette inkább kérek egy
tollat,
hogy az érzelmek előtt
– Ős-írással, kedves?
szenvtelenül olthassam bele a papírba aggódásom és hiányod.
Mert az nem lehet, hogy valami ennyire ellentmondjon az
anyagnak,
az egész világot tartó oszlopok törvényeinek; hogy ne legyél
mellettem,
s én ne melletted ébredjek, a puszta párnát markoljam csak,
s te valahol mással és máshol, mégis azt mondd, hogy velem és
itt.

Szindbád halott, s én, nekem veled kell lennem ahhoz, hogy ne
akadjanak
el a csuklómban a szavak, hogy én végülis csak téged akartalak,
s a hosszú
penelopeiámban is önmagam maradtam.

Hát születnek sorok, építik a tegnapot, azt a néhány percnyi
teljes jelenléteket,
de a víz folyását akkor sem hátráltatják,
– Csonkítjuk az évszakokat s perog a naptár...
mert a folyó az elmúltaktól szennyezett ugyan, de nem száradt
ki;

a Styx túl időn és teren,
– Te vagy poklom gyönyörű temporalizációja...
s ahogy az ujjad nyoma bőrömön, illatom hajadban, hát mindez
éppoly végtelen.

Nem tudlak jegyzőkönyvbe venni, még egy cserépre se tudom
felkarcolni a neved,
soha nem kerülhet napirendre ez a sós s parttalan hőség,
de tudod már nem is érdekel:
– Csak, mert *glória nekünk és dicsőség!*

kiadvány,
papírformában nem
hozzható forgalomba.

© 2008 – az *Apokrif*
szerzői és szerkesztői

Gitárok könyve 7,24: Jónás Woodstockban

...S hallá Isten, hogy ez jó. Márhogy a rakendroll. Attul fogva peniglen, hogy az erősítőket a felhőkre teremté, a dobverőket értő kezekbe adá, s az első eget rengető gitárfutamok elhangzának, az Úrnak oly jó kedve fakada, hogy bizony inntentú magára is hagyá a Teremtés nagy művét, s maga is műélvezővé leve. A *Heavenly Charts*-on a *Led Zeppelin* letaszítá az élről az addigi listavezetőt, a Szeráfok kórusát, az Atya trónja körül álló hatalmas égi szellemek pedig naphosszat csak *Jimmy Hendrix*-riffeket pengetének. Lett is ám ebből nagy zűrzavar lenn a Földön.

Festé ugyanis a Mindenható Éden kertjének az ajtait feketére a nagy tiszteletű Mihály arkangyal ösztönzésére, az égre Zeppelineket bocsájta – hirdetnék a zseniális Róbert és Imre angyalok énekét. Teremte továbbá sárga tengeralattjárókat, élnének abban János, György, Pál és Ringo nevű, az Úr színe előtt igencsak kedves kerubjai. Nagy vala pedig ezen dolgok láttán az erdő vadjainak, az ég madarainak és a nagy vizek halainak elképedése.

Ninive népe pedig kihívá az Isten mérgét, hisz tisztelék az Úr előtt átkos nevű *Michael Jackson* és Szodoma városának kétes hírű előadóinak a *Backstreet Boys*nak muzsikáját. Sőt Bűneiket tetőzendő többen nem átallottak *Britney Spears*es kitűzővel, vagy a legelvetemültebb belzebubjai Pa-Dö-Dös felvarróval éktelenkedni.

Küldé ezért a Seregek Ura megtévelyedett népének segítségére prófétáját Jónást – ki az anyatejjel szíva magába *Elvis* próféta összes tanítását.

Kérdé pedig Jónás az Urat, mi módon téríthetné vissza aklába a megtévedt Ninive fertelmes nyálpopon szocializálódó lakosságát. Rendezne nekik világraszóló békerock-fesztivált, kifecamodott ízlésüket orvoslandó – állá Istene elé félénken ötletével. A

Vass Norbert

mindenható peniglen szakadatlan *headbangele*, azt bólogatásnak olvasva Jónás úgy vélé, hogy terve Istentül megerősítést nyere.

Ninive lakói közt nyoma sem volt hosszú hajzatnak, mellyel az Úr szívének kedves hívit ajándékozta meg. Helyette kupájuk szőrzetét egy zselé nevű anyaggal formázták saját ízlésükre a helyiek. Hasonlóképp kevesen viselék a csónadrágnak nevezett úráldását, megelégedve az álnok testük bűnös vonalát követő tapinadrágok hordásával.

S látá Jónás, hogy ez nem jó. Állíta ezért mindahány sarkára a bűnös városnak óriási hangfalakat, s tervezé, hogy bömböltetne az Úrtól elfordultaknak az végtelen isteni Kegyelem nevében gatyaszaggató keményrockot. Felerősíté hát tízesre a hangerőszabályzót, s égre meredő tekintettel tüstént a play gombot nyomá. Nyomá az, nyomá biz serényen, nyomá aztán egyre bőszebben, de hogy, hogy nem, az a fránya compact disc csak nem engedelmeskede. Még szép hogy nem, mivel az hosszabbító zsinórját Ninive városának bűnös lakói obszidián késükkal elmetszék. Az ellenállók vezérének bal vállára *Zámbó Imre* portréja volt tetoválva – így beszélük legalább...

Gerjede a meghiúsult kísérlet nyomán éktelen haragra Jónás. Gerjedhetett Istene helyett is, ugyanis amaz szüntelen csak a felhőkön *je-je-jéze*. Keresztülviszem a reám bízott feladatot, ha addig élek is – gondolá a próféta. Kieszelé, hogy cselhez folyamodna, megtévesztve a népet, s legérzékenyebb pontjukon érintve meg azokat: kiállta hát Ninive főterére. Kiállta, s kiáltozá, hogy ő biz rendelkezik ötvenezer ingyen belépővel a soron következő Robbie Williams-koncertre. Fel is mutatá őket – miket valójában az előző éjen hamisíta az szederfa tövében –, szavait hogy nyomatékkal lássa el. A nép peniglen elejbe borula s minden idők leghatalmasb jegyzérének kezdé tartani az addig gyűlölt prófétát. A recept bevála, mosolyodott el az Úr szolgálja.

„Jöjjetek hát, hisz az út nem lesz épp rövid!” – harsogá, s a tömeg

Vass Norbert

hosszú sorokban kígyózva követte léptit abban a hiszemben, hogy imádott Robbiját láthatja meg az út végén. Mit sem tudtak arról, hogy a rabbi egy megszentelt Woodstock nevű hely felé vezeti őket, ahol egyáltalában nem *Robbie Williams* fog majd színpadra lépni...

Addig zarándokoltak a szárazföldön – szívökben a reménnyel, ajkokon pedig az *Angel* című kislemez dallamával – mígnem a próféta acélbetétes bakancsa eszmévé nem foszla. Ebben a pillanatban meglátták a tengert, s az öbölből magasodó Ararát büszke bércit. Lám, öreg bárka ringa a nagy vízen, s Jónás kiadá az ukázt, hogy távolítsák el arról a néhány száz állatcsontvázat az Úr nagy dicségére, s keljenek tengerre. Nem tetszhetett a munka a niniveieknek, mert nem voltak dolgos emberek, de hát meg köllött csinálni, ha csápolni akartak a kedvencöknek, úgyhogy uccu.

Ahogy kipucolták az öreg lélekvösztőt, máris nekivághattak a tengeri útnak. Ahogy a habokat szelték és útban voltak Woodstock felé, hát az öreg Jónás nem elkottyintá a valóságos úticélt. Amint ez kiderült, zúgolódní kezdé a megvezetett ninivei nép, dobák pedig a jó Jónást egyenest a tengerbe – érezze csak át a csalódott Robbie-fanok lelkének állapotját.

Itt történetünk véget kellene, hogy érjen, mivelhogy Jónásnak a vízbe illenek fúlni, a niniveieknek pedig visszafordulni, s továbbra is fertőben élni. De nem így lettenek a dolgok elrendelve. Közbelépett ugyanis az Úristen régi discmanjének – vagy ahogy némelyek deákusul mondják, a *Deus ex masinájának* – a meghibásodása. Ím bédöglött az jó lejátszó, ezért hát az Isten meghallhatta Jónás imáját. „Ments meg Uram a tengerbe fúlástól, és segéld az én küldetésem, hogy vezessem a bűnös Ninive népit Woodstockba, hol megtisztulnának fertelmes vétkeiktül!”

Szerette az Isten jó prófétáját Jónást, s meghallgatá imáját. Küldé óriás cethalat – nyelné le, s őrizné meg – valamint éktelen nagy szelet, mely csakis Woodstock irányába fútt. Három nap úszott a cethal és három nap süvöltött a szél, s nem hiába.

Woodstock partjainál feneklett meg a bárka és ugyanott vetődött partra a cet. A színpad már áll, s épp a *The Who* játszott valamelyik slágerét. A niniveiek pedig rögvest megértették, mi is az a rakendroll, s megtisztultak szívökben.

S Isten látta, hogy ez jó...

Hálózati ²⁰⁰⁸ kiadvány,
papírformában nem
hozható forgalomba.

© 2008 – az *Apokrif*
szerzői és szerkesztői

Apotheosis

H. Elemér tegnap délután négy óra tájban – mint minden nap – hazafelé tartott hivatalából Bajcsy-Zsilinszky utcai szoba-konyhás lakásába. A város másik végében zajló zenei fesztivál miatt az utcák arrafelé pangtak az ürességtől, így gyorsan hazaérhetett.

Lakásába érve fáradtan szegre akasztotta viseltes ballonkabátját, és nagy megkönnyebbüléssel ülhetett asztalhoz, mert úgy érezte, ma tíz, ha nem tizenkét megpróbáltatáson esett át, amíg dolgozott.

Homlokát megtörölve hajolt hát újságja fölé, és feleségét – H.-né D. Ilonkát – szándék nélküli gondatlansággal köszöntötte; erre sokáig nem érkezett válasz, ami a férfinak szinte fel sem tűnt, annyira belemerült egy napihírbe. Az asszonyka azonban hamarosan a rozsdás mosogató szélére dobva a konyharuhát férje elé lépett, és csípőre tette a kezét.

– Ilyen korán itthon látlak? – kezdte, és cserepes ajkain keserű indulat forrt. – Tehát ma nem voltál *nála*?

A hivatalok előbb zavartan felnézett, majd letette újságját.
– De hát Drágám... igazán nem tudom, miről beszélsz... – hebegte igen meggyőző őszinteséggel, mert igazán nem tudta.

– Elemér, ne tégy úgy, mintha... – kezdte az asszony, de befejezni már nem volt ereje. Megfordult, ledobta zsírfoltos köténytét, és halkán sírni kezdett. A férfi megállt, és óvatosan megközelítve átölelte.

– Ha tudnád, mennyire...

– Tudom – szakította félbe az asszony, és zavartan törölgetve könnyeit kiszabadította magát a férfi karjaiból. – Tudom, ne haragudj. Csak...

– Hogy is haragudhatnék? – nyugtatta a hivatalnok, és félszegen közelebb lépett. – Ilonka, tudom, hogy nem könnyű most neked, hidd el, nekem sem az... – s folytatta volna, de az asszony eltűnt, és egy kopott, régi kabáttal tért vissza.

Németh Tamás

– Felejsük el, jó? – mondta. – Bolond voltam.

A férfi gyengéd pillantást vetett feléje, de aztán akaratlanul is figyelme központjába került a kabát, amely ismeretlennek tűnt.

– Mi ez, Szívem? – kérdezte, és a ruhadarabra mutatott.

– Vedd csak fel! – mondta az asszony, és egész beszélgetésük folyamán – ha halványan is – először mosolyodott el.

– De hát...

– Vedd fel, meglátod, jót fog tenni.

A férfi elvette a kabátot, és értetlenül szemlélte végig, majd meglepetten vette észre, hogy bélése vörös folyadéktól nedves.

– Hát ez meg... – kezdte, de a felismerés beléfojtotta a szót. – Ez meg minek a...

– Vetkőzz le, és vedd csak fel! – mondta türelmetlenül az asszony, majd megenyhülve tette hozzá – Dr. N. ajánlotta. A vesédre.

A férfi, hitetlenkedve bár, de nekivetkőzött, és elvette feleségétől a kabátot, majd jóhiszeműen magára vette.

Soha nem érzett még ehhez fogható gyötrelmet. A vér bőrére tapadt, és iszonyúan égetni kezdte. Alig hagyta el az első kiáltás a torkát, már a földre terítette, s égette, mint a tűz. A hivatalnok pillanatok alatt rájött, hogy csapdába került, és kétségbeesetten kereste a szabadulás módját, de a kabátot sehogy nem tudta lefejtetni magáról, az pedig marta, mint a legerősebb sav, és minden másodpercben erősödött; magába ette és fojtogatta, s végül – mert ez elkerülhetetlen volt – győzedelmeskedett.

A halott arcára leírhatatlan borzalom ült, teste sercegett és füstölgött, s úgy bűzlött, hogy az óvatosabbak néhány napig még a környéket is elkerülték.

Négy óra harminchét perckor H. Elemért angyallégiók szállították a Nagy Lajos körúti Temetkezési Vállalkozásba.

Feladvány

Minden mű egyben *feladvány* is. Nincs ez másképp az *Apotheosis*-szal sem.

A keresést kezdhetjük rögtön a címmel. Ha kinyitjuk Bakos vagy Györkösy szótárát, *apotheosis* címszó alatt a felmagasztalás, istenülés jelentéseket találjuk. Mostantól ez az információ fogja befolyásolni a műhöz való viszonyunkat, ezt a felmagasztalást fogjuk keresni benne, – akaratlanul is ellentmondva az érdeknélküliség ismert törvényének. Első olvasásra feltűnhetnek a szereplők vezetékneveinek rövidítései, egy rejtélyes *H.* az Elemér és egy *D.* felesége, Ilonka előtt. Talán valós személyek magánéletét dolgozta fel az író, esetleg igaz történetről lehet szó, azért e titkolózás, az ember mindenestre elgondolkodik a betűk *jelentésén*. Annyira, hogy csak a következő utáni bekezdésben szereplő rozsdás szegénységen akad meg a szeme másodszorra, majd pedig *D.* Ilonka elutasító modorán. Az ok hamarosan kiderül: féltékeny a férjére. Egy kis mentegetőzés és sírás után enyhülni kezd a feszültség, *D.* Ilonka egy kabátot kínál férjének, melyet egy bizonyos *Dr. N.* ajánlott a veséjére, egy újabb kezdőbetű, amire oda se hederítünk, annyira eltereli figyelmünket a vörös folyadéktól nedves ruhadarab.

Ami ezután következik, egyben a ledöbbentség és a megvilágosodás erejével hat. Eszünkbe jut a görög mitológiából Héraklész hasonló sorsa, s a befejező mondat elolvasása után rögtön kutatni kezdünk a már ismert sorok közt, s *ünnepl*ve tapasztalhatjuk, hogy igazunk volt; a *H.* valóban Héraklész-t jelent, a *D.* Déianeirát, a hős feleségét, kinek kezéért Akheloósz folyamistennel küzdött meg, végül a jelentéktelennek tűnő *N.* Nesszosz kentaur lesz, akit Héraklész lenyilazott megakadályozva, hogy feleségét elragadja. A haldokló Nesszosz vette rá az asszonyt, hogy az ő vérébe mártott ruhát Héraklészra adja, ha azt akarja, hogy az örökké szeresse. Amikor Héraklész

Török Sándor Mátyás

szerelmes lett egy király lányába, a féltékeny Déianeira – megfogadva Nesszosz tanácsát – ráadta férjére a ruhát, aki ebbe belehalt, isteni része viszont felemelkedett. Újabb bizonyosság, bár ez már semmivel sem növeli elégedettségünket, az a 10-12 megpróbáltatás, amin Elemér átesett.

A kép, úgy tűnik, összeáll. Az író egy mitológiai történetet emelt át a mi századunkba, megváltoztatva ezzel annak végkimenetelét: a görög *változat* (azt hiszem, bátorodhatunk ezt a kifejezést használni) a féltékenység bűnét, tragédiáját mutatja be, míg Németh Tamás novellájában a nyers szegénység, s a hétköznapi élet megpróbáltatásai kerülnek előtérbe – gondoljunk csak arra, hogy Héraklészt életében érte annyi megpróbáltatás, mint Elemért egy nap alatt. A gyilkosság ebből a méltatlan helyzetből emeli fel főhősünket isteni magasságokba, ettől „felmagasztalás” a novella címe, vagyis apotheosis.

Körbe értünk, kicsit talán egyszerűen is. Felmerülhet hát a kérdés, tényleg csak ennyit jelent-e ez a mű, érdemes-e a megfejtés után újraolvasni vagy egyáltalán foglalkozni vele. Erre a kérdésre bennem egy újabb fogalmazódik meg: probléma-e, ha minden ennyire összepasszol egy műben, ha a nyomdafesték legkisebb szikrája se lesz fölösleges?

szerzői és szerkesztői

Szimpla. Kör. Fény.

R.M. emlékezetével

Szürke arcképek csarnokában,
a lenyomatok közti tükör.
Nem hivalkodik, csupán létezik,
s létezésével jelez.

(Nem mint a költők, de mint az örültek.)

Megállok itt a fal tövében,
lenyúl a múlt, véd a jelen.

Ki a tükörbe belenézett, fényképet
sodor belőle a lét.

Lassan. Gondosan.

SCC

© 2008 – az *Apokrif*
szerzői és szerkesztői

Shakespeare

Magyar Áginak anno

Kitéptél magamból.

Az agyamra mész.

Te.

Te.

Te.

Mindig mindenhol csak te.

Uncsi.

Hogy te vagy minden
és ezért mindennek ilyen
teszine teillata tekulseje tetapintása van.

Az vagy nékem mint Shakespeare

(tálalás előtt pár perccel
ízlés szerint értelemmel megszórt
frissen sült de már kihűlni
igyekvő valóság)

Te vagy a test.

Te vagy a kenyér.

De ami még ijesztőbb
a szonett is te vagy.

Kasszandra

*És annyi balszerencse közt,
oly sok vizsály után*
megfogyna bár, de többre nem
juthat talán hazám.

Tapintsál úgy

– nemzeti dalocska –

ne nézz föl látod beázunk
alattunk rossz a földelés
kiszáradt vízben halászunk
lefeküdt minden fölkelés

résen legyünk vigyázzunk
múlt és jövőndő nem kevés
ne gyászold el a mi gyászunk
(télire eltett tettetés)

a maradék kenyér sincs már
sehol üres a kincstár
a javát kiköptük-hánytuk

aki mégis adna, bántjuk
inkább szaglássz tapintsál
úgy hogy higgyük hogy látjuk

Vízió

*csak születésem pillanatában
voltam egyetlen villanásra
szemtől szemben a halállal*

*csak halálom pillanatában
látom meg egyetlen villanásra
az élet valódi arcát.*

Balla D. Károly: *Vízió*

- Hálózati kiadvány,
- Ma este játszani fogok. Tűzmáglyát építke halott álmaimból.
 - Tegnap lezuhant egy súlyos kőszikla, láttad?
 - Van mit eltűzelnem. Minden hazug ígéret összegyűrt papírgalacsinként kerül majd a rakás aljára gyújtósnak.
 - Észre se vettem, mikor kezdett el lefelé görögni lomha tömegével. Vagy egyszerűen nem érdekelt.
 - A felparázsló, majd átmenet nélkül halott ürességbe bukó tekinteteket összepréselem, és száraz faágakká avanzsálom.
 - Először csak hömpölygött, nehézkesen fordult át egyik oldalról a másikra, aztán megindult...
 - Előhúzó aszalódó lélekgyűjteményemet a kamrából. Lelkek, akiket valamikor régen a magaméhoz kötöttem, mérgekigényűk sziszegő testével. Tűzre velük.
 - ... megindult...
 - Vannak karok is. Nyúltak értem, és én aljasul levágtam őket. Emlékbe.
 - ... letarolt mindent, ami csak az útjába került. Világok, virágok. Mit számít. Fensőbbiséggel gurult tovább.
 - Üvegekbe szorítottam az örök szabadságot. Az időt. A halált. Ráöntöm ezt is.
 - A végén már csak zuhan, vak szabadeséssel vetette magát a gravitáció karjaiba. Összeölelkeztek.

Kiss Anna

– Végül a legnagyobb fahasábok ők lesznek, az én rémálmodott testvéreim. Véreim.

– A szörnyeteg testű kő irtózatossá tollpihe-robajjal ért földet.

– Sosem léteztek. Én voltam ők. Testet öltött gondolataim, akiket sosem érhettem el. Ők lángolnak majd a legszebben mind közül...

– Körülötte elporladt a valóság...

– ... a Hold is megég majd a borzasztó hőségben...

– ... csend...

– ... koromvörös lesz és bíborfekete...

– ... visszhangtalan béke...

– ... tiszta, fénylő füst...

– ... kifakult élet...

– ... színekavalkád-halál.

hozzható forgalomba.

© 2008 – az Apokrif
– Ma este játszani fogok. Tűzmáglyát építetek újszülött álmaimból.

– Tegnap lezuhant egy súlyos kőszikla a szívemről, láttad?

Jogsértés történt

Egy nemrégiben indult folyóirat szerkesztői részéről meglehetősen lehet tematikus szám összeállítása. Az *Apokrif* 2. számának témája azonban olyasvalami, ami talán nem is nevezhető teljes jóindulattal témának. A szövegközöttség ugyanakkor sok minden lehet. Költői eszköz, mellyel megerősödik, újraértelmeződik a mű, csatlakozik egy szöveghagyományhoz, távoli részletek összekapcsolásával töprengésre készíti az olvasót. De lehet pusztán jelenséggé is szemlélni, természeti tüneményként, amely akarva-akaratlan felbukkan mindenütt, esetleges kapcsokat létesítve a világirodalom teljes szöveghagyományának elemei között.

Mai napság igen kedvelt eszköze ez a költőknek és íróknak, éppen e természetes és véletlenszerű jellege miatt. Ez tette lehetővé, hogy a szerkesztők egy egész számot megtöltsenek „intertextuális” művekkel. (Az idézőjelet a kifejezés bizonytalan és kétségsbe vonható volta miatt tettük ki.)

Hogy mi az intertextualitás, hogyan működik, milyen válfajai fordulnak elő, és más effélék, számtalan szakmai írásműben tárgyaltatnak. Maga a szó már-már irodalomelméleti közhely. Hogy mennyire közhelyes dolog a szövegközöttség, azt Esterházy Péter végképp megértette velünk. A mérhetetlen szakirodalom továbbgondolása helyett foglalkozzunk itt azonban a triviális kérdésekkel.

Mikor intertextuális egy szöveg? S főleg: mikor nem az? Mindig az volna? Hiszen aligha van valami, amit ne írt volna már meg valaki. Még a legzseniálisabb szöveg is sok ezer más szerzőtől összelopkodott kompiláció. Vagy mégsem? Mi szerepe van a szövegközöttség létrejöttében a szerzőnek és az olvasónak? A mű végfelhasználója az olvasó, s mint a szöveg általában, annak intertextuális dimenziói is benne lépnek működésbe. Nem állapíthatjuk meg tudományos precizitással egyetlen műről sem,

hogy hány és mire utaló szövegköziséget tartalmaz, ugyanis törvényszerűen tévednénk. Minden olvasónak igaza van és egyiknek sincs. Ez a dolog ugyanis szerves része az egyéni olvasatnak, amely nemhogy személyenként, hanem egy emberen belül is időben változik.

Ha szövegekről beszélgetünk, mind olvasók vagyunk. Más funkcióval nem foglalkozunk. A szerző is olvasóvá vált, amint letette a tollat. A közreadók is olvasók. Olvasottságunk, olvasási technikánk más és más. Ezért hát minden szövegnek számtalan intertextuális rendszere lehetséges. Nem feltétlenül ugyanazokra a művekre asszociálunk egy szöveg olvastán. Ha példának okáért az egyik szereplő a *Sátán*, a szöveg csatlakozik ahhoz a hagyományhoz, amelyet az olvasóban az eddig megismert Sátán-szereplők sora konstruál. S mivel ilyen műből bizton rengeteg van, minden olvasó előfeltevései és előítéletei mások. A *Biblia*, az *Elveszett Paradicsom* vagy *A Mester és Margarita* ördöge idéződik-e fel benne? És az sem törvényszerű, hogy az egyes műveket keletkezési sorrendjükben olvassuk. Előfordulhat, hogy valaki előbb olvasta a *Rosencrantz és Guildenstern halott* című darabot, mint a *Hamletet*. E két szereplő nevének láttán az olvasó fejére csap, s így szól magában: „hiszen ezekről én már olvastam Stoppardnál”. Hiába volt az előbbi dráma szerzőjének célja, hogy az utóbbit idézze fel a nézőben. S ugyanakkor Shakespeare-nek bizonyára álmában sem jutott eszébe, hogy az akkor még nem létező darabra tegyen utalást. De a „baj” megtörtént. És nem is vonhatjuk felelősségre az olvasót, az intertextualitás szabályzata még ezt is megengedi neki. És minden további nélkül létrehozhat olyan szövegkapcsolatokat, amelyekre senki más nem gondolna. Legtöbb felismerésének lehet, hogy nincs is tudatában; a stílus rezdülései, egy-egy szókapcsolat csupán valahol a kogníció egy szegletében derengenek.

Mindez az olvasat, a műről való vélekedés igen fontos részét alkotja. És alkotja újra. A szöveghagyományban való helyezgetés

során folyton újabb és újabb értelmezések létrehozására kényszerül az olvasó, látásmódja árnyaltabbá válik. Nem más ez, mint az előítéletek (intertextus: Gadamer) elmélyítése és egyre bőségesebb kiaknázása.

Ha tehát ilyen szabadon értelmezhetőek a szövegek, ha az intertextualitás csak az olvasó privilégiuma, milyen joron adtak elénk egy rakás művet, mely *kimondottan* szövegközi? Ez merőben zsarnoki gesztus. Nem olyan magától értetődő dolog ez, mintha az kötne össze egy lapra való írást, hogy mindegyik tizennégy soros vagy mindben szerepel egy Albert nevű szobapincér. Itt a szerkesztők az olvasók jogaiba és becsületébe gázoltak. Saját olvasatukat kiemelték és az összes többi fölé helyezték. Kanonizálták. Azt mondták az olvasónak: „ezek márpedig intertextuális szövegek, tessék őket úgy olvasni, különben félre tetszik érteni”. A folyóirat: intézmény, amelyet olvasók készítenek, akik elég megátalkodottak ahhoz, hogy visszaéljenek olvasó adta jogaikkal, és megmondják, mit hogyan kell olvasni. Kirekesztő és arisztokratikus, amit művelnek, s mindezt abban a meggyőződésben, hogy jól teszik.

Tegyük fel hát a kérdést: jól teszik? Elkerülendő a kanonizáció? Elkerülhető? Vétkeztek-e a szerzők, és ha igen, azzal-e, hogy ilyen válogatást adtak közre, vagy azzal, hogy kijelentették, miként válogattak? Olvassunk. És olvassunk újra. A válasz legtöbbször ebben rejlik.

Megjelent az ELTE BTK HÖK
Kulturális és Sportbizottságának
támogatásával.

Hálózati...vány,
papírformában nem
hozható...galomba.
Kapható a Jegyzetboltban
(ELTE Múzeum körüli campus)
és némely rikkancsoknál.

© 2008 – az Apokrif
szerzői és szerkesztői

© Az Apokrif szerzői és szerkesztői
minden szerzői jogot fenntartanak!

Evellei Kata

Gervai Gábor

Juhász Eszter

Kiss Anna

Németh Tamás

Nyerges Gábor Ádám

Smid Róbert

Tarcsay Zoltán

Török Sándor Mátyás

Vass Norbert